

Riigikontrolli kontrolliaruanne

Euroopa Kalandusfondi vesiviljelustoetuste mõju

Tulemusauditi osakond

Tarmo Olgo, Viire Viss, Matis Mägi, Maidu Lääne

Riigikogu riigieelarve kontroll erikomisjonile

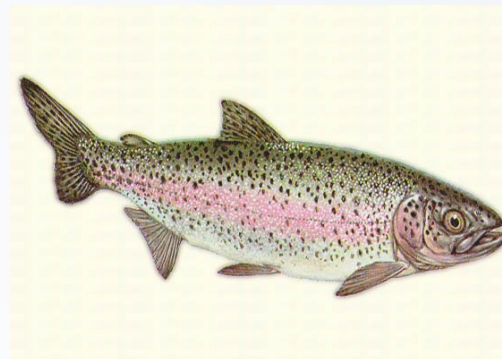
18. mai 2016

Mida me auditeerisime?

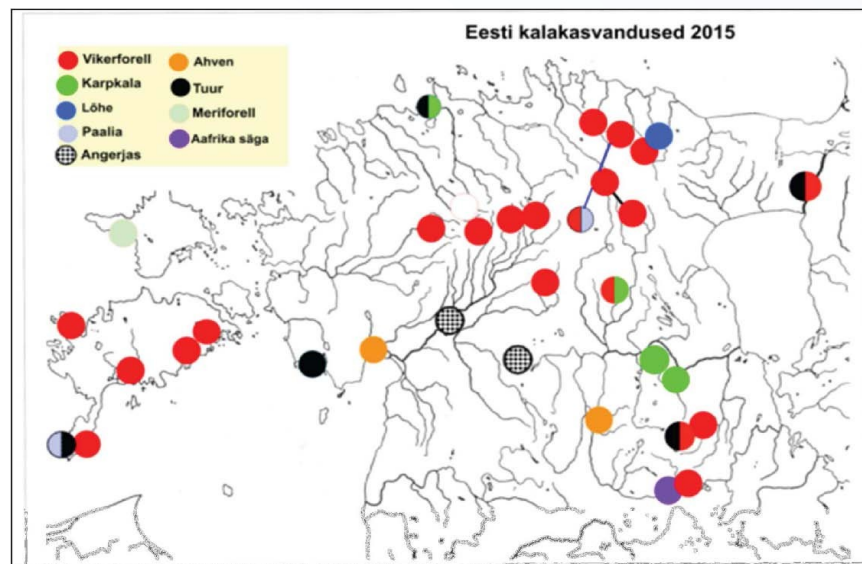
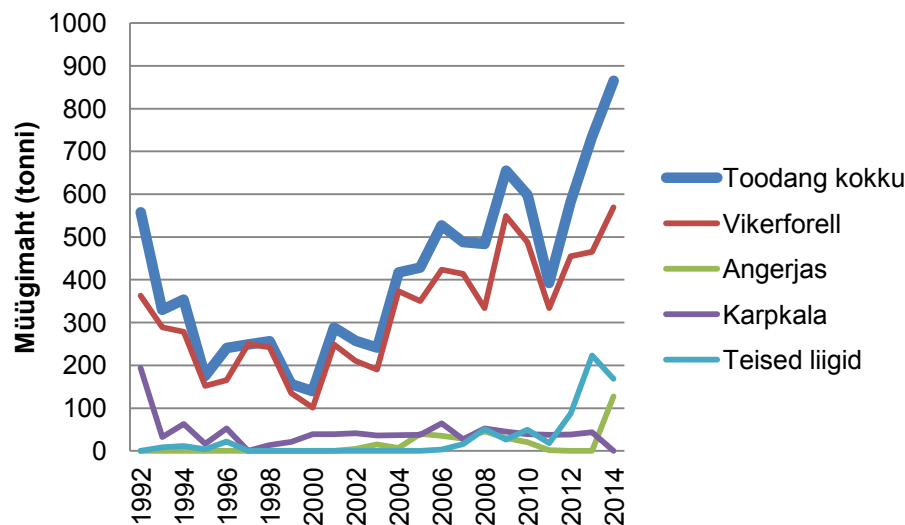
Kas Euroopa kalandusfondi (EKF) 2007–2013
vesiviljelustoetused on täitnud oma eesmärgi suurendada
vesiviljelustoodangu mahtu keskkonda kahjustamata.

Auditeeritavad: Maaeluministeerium, Keskkonnaministeerium

Eesti vesiviljelus

- Vesiviljelustoodang 2014. a – 865 tonni
- Peamine kasvatatav kalaliik on vikerforell
- 50 suuremat kala- ja vähikasvatajat
- Läbivoolsed ja vett korduvalt kasutavad majandid
- Vesiviljelustoodangu siseturumahuks on hinnatud 4000–4500 t
- 2004–2015 perioodil on vesiviljelusele jagatud toetusi ligikaudu 11 mln eurot + 5 mln riigi garanteeritud laenuna

Põhijäreldus

Riigikontrolli hinnangul pole Euroopa Kalandusfondi rahastamisperioodi 2007–2013 toetused aidanud olulisel määral saavutada eesmärki suurendada vesiviljelustoodangut.

Vaatamata tootmisvõimsuste kasvule on vesiviljelustoodang väike ning omamaine toodang ei jõua tarbijani.

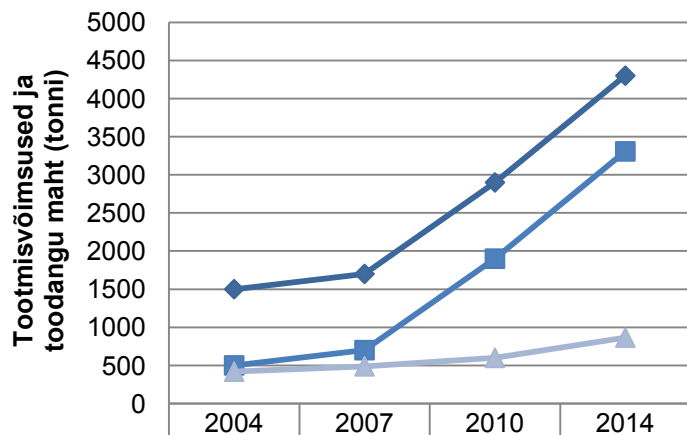
Oluliseks põhjuseks olid seejuures puudujäägid toetatavate projektide valikul ja hindamisel, mille tagajärjel jäi kolmandik projektidest ellu viimata.

Olulisemad järeldused (1)

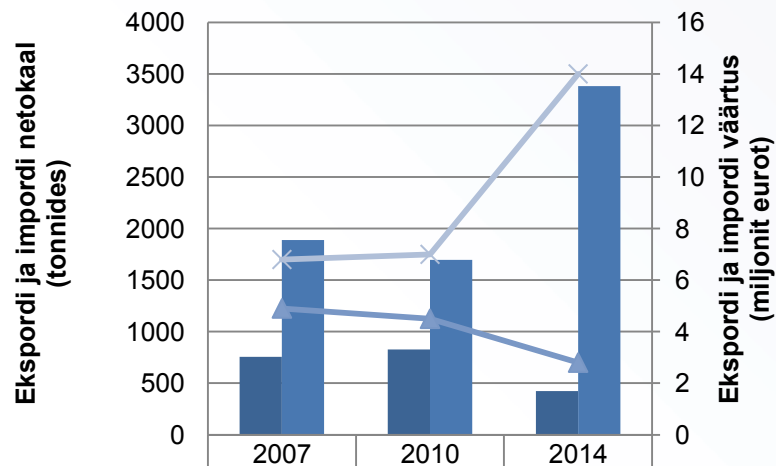
- Vesiviljelustoodangu maht ja eksport on väike võrreldes tootmisvõimsustega**

Vesiviljelustooteid eksporditi 2014. a 425 t ja imporditi 3 380 t

Kasvandused ei tööta veel täisvõimsusel ning suur on ka kalade kadu

	2004	2007	2010	2014
tootmisvõimsused kokku	1500	1700	2900	4300
toetustega rajatud tootmisvõimsused	500	700	1900	3307
vesiviljelustoodangu müük	418	488	599	865

	2007	2010	2014
eksport (netokaal, t)	756	827	425
import (netokaal, t)	1889	1696	3380
eksport (mln €)	4,9	4,5	2,8
import (mln €)	6,8	7	14

Olulisemad järeldused (2)

- Kolmandik positiivse rahastamisotsuse saanud vesiviljelusprojektidest jäi ellu viimata**

21 projekti 64-st katkestati

Rahaliselt moodustas see ligi poole (ca 8 miljonit eurot) vesiviljeluse investeeringuteks mõeldud toetusest.

Olulisemad katkestamise põhjused: omafinantseeringu puudumine, puudused investeeringumeetme määruhes, kogemuste ja teadmiste puudumine, veterinaarteenuse puudumine

5 miljonit eurot suunati Maaelu Edendamise Sihtasutusse (MES) ning väljastati laenuna

Projektide seis	Projekte (tk)	Summa (eurodes)	
		Määratud	Välja makstud
Projektid, mille elluviimist otsustati rahastada. Neist:	64	17 335 716	8 411 357
<i>lõpetatud</i>	43	9 350 715	8 411 357
<i>katkestatud</i>	21	7 985 001	0

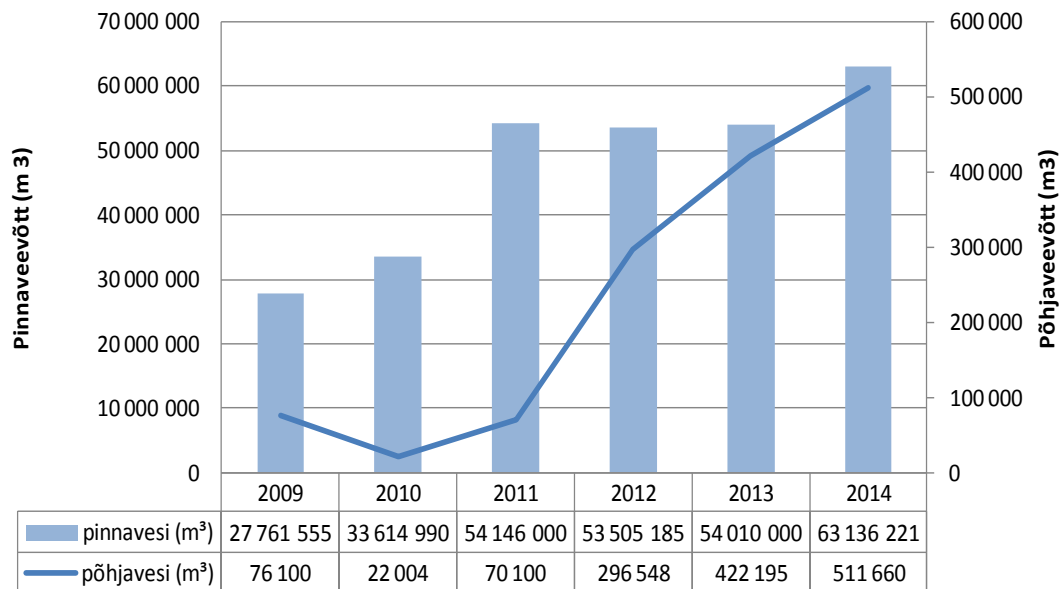
Olulisemad järeldused (3)

Keskkonnatasude süsteem ei ole kalakasvanduste suhtes hästi rakendunud ega suuna neid keskkonnamoormust vähendama

Vesiviljelejad on vabastatud ressursitasu (veevõtu) maksmisest

2014. aastal deklareerisid kalakasvatused saastetasu kokku 6527 eurot

Kalakasvanduste saastekoormuse arvestuses on puudujäägid. Seetõttu võib nende tegelik saaste olla deklareeritust suurem ning alahinnatud nende keskkonnamõju

Olulisemad järeldused (4)

Pole selge, kas ja kuidas perioodiks 2014–2020 vesiviljeluse strateegias ja tegevuskavas sõnastatud arengueesmärgid ellu viiakse.

Koostatud on mitmeid strateegilisi arengudokumente

EMKF 2014–2020 perioodil on vesiviljelusel eraldatud 17,9 mln eurot

Mis suunas soovitakse arendada nt merevesiviljelust, mahe-vesiviljelust, kasutada ära koduturu eelisteid, saavutada tootmismahud?

Olulisemad soovitused maaeluministrile

- analüüsida, miks osa toetuste abil rajatud kasvandusi toodangut ei anna
- seada rakenduskavas vesiviljelusele sisulise arenguga seotud eesmärgid (nt toodangu maht aastas; siduda toodangu väärtus tarbijahinnaindeksiga)
- parimate investeeringuprojektide väljaselgitamiseks näha kvalifitseerimis- ja hindamiskriteeriumites täpsemalt ette erialaekspertide ülesanded ja nendelt saadud hinnangutega arvestamine
- täpsustada EMKF 2014–2020 Eesti rakenduskavas, kuidas soovitakse arendada uusi suundi (merevesiviljelust, mahevesiviljelust jm), ning seada nende suundade edukuse iseloomustamiseks täiendavad mõjunäitajad.

Olulisemad soovitused keskkonnaministrile

- analüüsida vesiviljelusettevõtete veeressursi kasutamise mõju keskkonnale, ressursitasu erandi kaotamise ning pikemas perspektiivis võimaliku tasumäära seadmise mõju ettevõtetele ning otsustada, kas vesiviljelusettevõtted peaksid maksma veeressursi kasutamise tasu
- töötada välja vesiviljelusettevõtete saastekoormuse tõhusaks piiramiseks eraldiseisev regulatsioon, mis arvestaks kasvanduste tootmisspetsiifikaga ning ka ettevõtete konkurentsitingimustega

Täname!

